ძველი თეფშის პირისა ქართა

287 1 153

287 1 153

ДАКАТАЛОГИЗИРОВАНО

დასკანირებულია 21
16.01.25

შედეგები და პრობლემები

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, რომლის 70 წლისთავის იუბილესათვის მზადება თანდათან ფართოდ იშლება, ყოველთვის იგრძნობოდა სასკოლო პრობლემებით დაინტერესება. ამის ერთ-ერთი მკაფიო გამოხატულებაა ფილოლოგიის ფაკულტეტზე ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების მეთოდიკების გაერთიანებული კათედრის შექმნის ათი წლის ისტორიის ფაქტი.

ამასთან დაკავშირებით ჩვენი გაზეთის კორესპონდენტი შეხვდა კათედრის დამაარსებელს და მის პირველ გამგეს, საქართველოს სსრ მეცნიერების დამსახურებულ მოღვაწეს, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორს, პროფესორ **აკაკი თოფურიას** და თხოვა ესაუბრა რამდენიმე კითხვაზე:

— გაზეთ „ახალგაზრდა კომუნისტის“ 1978 წლის 4 ივლისის ნომერში გამოქვეყნდა თქვენი ვრცელი ინტერვიუ სათაურით: „ახალი კათედრა: გეგმები, პერსპექტივები“, რომელშიც გამოკვეთილად ჩანდა ახლადაარსებული კათედრის სპეციფიკური მიზანდასახულება, სამოქმედო სარბიელი, მასზტაბური ღონისძიებები. რა გაკეთდა დღემდე ამ მიმართულებით?

— განზრახული გვქონდა შეფობა გაგვეწია რესპუბლიკის სამი სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის კაბინეტისათვის. სინამდვილეში კათედრის გამსვლელი სხდომები ჩატარდა და შეფობას ვუწევთ ზუგდიდის მე-14, კასპის რაიონის სასირეთის, თელავის პირველი, წყალტუბოს რაიონის მათხოჯის და ლანჩხუთის რაიონის ჩიბათის საშუალო სკოლების ქართული ენისა და ლიტერატურის კაბინეტებს, რომელთა წევრებს გადაეცათ სამეცნიერო მეთოდური ლიტერატურა, კათედრის დადგენილებათა ასლები ურთიერთ კავშირის განმტკიცების შესახებ და ჩაუტარდათ კონსულტაციები.

სკოლებთან კავშირურთიერთობის მეორე ფორმად კათედრამ იმთავითვე დასახა მუდმივმოქმედი სემინარი, რომლის მეცადინეობები 1978 წლიდან რეგულარულად ტარდება ქ. თბილისის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებისათვის. იგი იქცა ამ საგნების მოწინავე მასწავლებელთა გამოცდილების ურთიერთგაზიარების, უნივერსიტეტის, სხვა უმაღლესი სასწავლებლების, სამეცნიერო დაწესებულებების გამოჩენილ მეცნიერთა და პედაგოგთა ურთიერთშეხვედრის საინტერესო ასპარეზად. 1983 წლიდან ურთიერთდადებული ხელშეკრულების საფუძველზე თბილისის პირველი საშუალო სკოლა (დირექტორი ლ. შეწირული) წარმოადგენს ჩვენი კათედრის სასწავლო ბაზა-ფილიალს, სადაც 1984 წელს მე-8-10 კლასების მოსწავლეებთან კათედრამ ჩატარა „გულახდილი პაექრობის დღე“ პროფორიენტაციის საკითხებზე.

ამ ღონისძიებაში აქტიურად მონაწილეობდნენ უნივერსიტეტის ალგებრისა და გეომეტრიის კათედრის გამგე, აკად. გ. ჭოლოშვილი, რუსული ლიტერატურის ისტორიის კათედრის გამგე, პროფ. ვ. შადური, ახალი ქართული ენის კათედრის გამგე აკად. შ. ძიძიგური, რადიოფიზიკის კათედრის გამგე პროფ. შ. ბებიაშვილი, პედაგოგიკის კათედრის გამგის მოადგილე პროფ. ვ. კობახიძე, ფილოლოგიის ფაკულტეტის დეკანი პროფ. ე. ხინთიბიძე და სხვ. სკოლას საჩუქრად გადაეცა სამეცნიერო-მეთოდური წიგნები სტუმრების ავტოგრაფებით.

— ყოველივე ეს თქვენი კათედრის მუშაობის მხოლოდ ერთი ასპექტია და ისიც საზოგადოებრივ დარგში. თვით სასწავლო პროცესთან უშუალოდ კავშირში რა გარდატეხა მოხდა ფაკულტეტზე?

— ათი წლის წინათ არც სასკოლო და არც უმაღლესი განათლების რეფორმაზე საერთოდ ლაპარაკიც არ იყო. ამჟამად მასწავლებელი მიჩნეულია განათლების მთელი სისტემის გარდაქმნის „ძირითად რგოლად“. ბუნებრივია, მისი მომზადების ძირეულ კერის ადრე ჩამოყალიბებაზე ზრუნვა მოვლენების განვითარების წინასწარი განჭვრეტის გამოხატულებაა. აქ პირადი თაოსნობა და ინიციატივა ფუჭად ჩაივლიდა, სათანადო მხარდაჭერა რომ არ ყოფილიყო.

— ვის გაიხსენებდით პირველ რიგში?

— უნივერსიტეტის მაშინდელ რექტორს, აწ განსვენებულ პროფ. დ. ჩხეიძეს და საქართველოს სსრ უმაღლესი და საშუალო სპეციალური განათლების მაშინდელ მინისტრს, აკადემიკოს გ. ჯიბლაძეს, რომლებიც დროულად ჩასწვდნენ უნივერსიტეტში ისეთი ახალი კათედრის დაარსების აუცილებლობას, როგორსაც დღეს მოითხოვს თებერვლის პლენუმის სახელმძღვანელო მითითებანი, განახლების იდეოლოგია. განვლილი დროის განმავლობაში ფაკულტეტზე სტუდენტთა სწორი პროფესიული ორიენტირებისათვის დაგროვილი გამოცდილება საიმედო ბაზაა, რეფორმის სულისკვეთებით მუშაობის კიდევ უფრო გარდასაქმნელად.

— როგორია ამ გამოცდილების ზოგადი ნიშნები?

— დასახული გეგმის მიხედვით, ფაკულტეტის მაშინდელი დეკანატისა და სამეცნიერო საბჭოს ყოველმხრივი თანადგომით, კათედრის დაარსების დროიდანვე მოხდა სათანადო ცვლილებანი სასწავლო გეგმაში. ქართული ენისა და ლიტერატურის მეთოდიკების ერთსემესტრიანი თეორიულ-პრაქტიკული კურსი ცალ-ცალკე ორივე საგნისათვის შეიცვალა ორსემესტრიანად და ჩათვლების ნაცვლად დაწესდა გამოცდები. ამან საგრძნობლად გაზარდა სტუდენტთა პასუხისმგებლობა პროფესიული მომზადებისადმი. პედაგოგიური პრაქტიკა იქცა ფაკულტეტის სასწავლო-აღმზრდელობითი ერთიანი პროცესის განუყრელ ნაწილად და სკოლებში მის ჩატარებას მიენიჭა ინსტრუქციით გათვალისწინებული გარკვეული სახელმწიფოებრივი ფუნქცია. კათედრასთან ჩამოყალიბდა სტუდენტთა სამეცნიერო წრე. დაინერგა საფაკულტეტო, საუნივერსიტეტო და რესპუბლიკურ კონფერენციებში მეთოდიკურ თემებზე სტუდენტთა მოხსენებების წაკითხვის ტრადიცია. პირველი წლებიდანვე დამკვიდრდა სადიპლომო შრომების დაცვის პრაქტიკა, საუკეთესო სტუდენტთა წახალისების მრავალფეროვანი ფორმები. 1979 წლის 29 ივნისს კათედრამ ჩაატარა ფილოლოგიის ფაკულტეტის იმ კურსდამთავრებულთა პირველი რესპუბლიკური შეკრება, რომლებიც სკოლებში მუშაობდნენ. ყოველივე ეს იყო სკოლისაკენ მთელი არსებით მობრუნების, მოსალოდნელი ცვლილებებისათვის ნიადაგის შემზადების პირველი საგულისხმო ნიშნები. ცხადია, დიდია მათი მნიშვნელობა ამჟამად რეფორმის მოთხოვნათა განხორციელების საქმეში.

— რამდენად შესაბამისი აღმოჩნდა თქვენი ადრე დაწყებული საქმიანობა დღევანდელობის ინტერესებთან, რა სიახლე შემოიტანა რეფორმამ ფაკულტეტის ცხოვრებაში?

— საუნივერსიტეტო განათლებული სპეციალისტის მომზადების ძირითადი ამოცანა ფაკულტეტზე ორიენტირებულია ორ ძირითად მიმართულებაზე: ფილოლოგიური განათლების მქონე სპეციალისტის მომზადებაზე და ფილოლოგიური განათლების მქონე მასწავლებლის მომზადებაზე. ამ ორი ამოცანის ერთდროულად გადაწყვეტა ფაკულტეტის ტრადიციაა. ამ ტრადიციის ფარგლებში ფილოლოგიის ფაკულტეტის ქართული ენისა და ლიტერატურის კათედრა ამზადებს ფილოლოგიური განათლების მქონე მასწავლებელს. ამ ამოცანის გადაწყვეტა ხდება ფაკულტეტის ყველა კათედრის მჭიდრო ურთიერთობით. ამ ორი ამოცანის ერთდროულად გადაწყვეტა ხდება ფაკულტეტის ყველა კათედრის მჭიდრო ურთიერთობით. ამ ორი ამოცანის ერთდროულად გადაწყვეტა ხდება ფაკულტეტის ყველა კათედრის მჭიდრო ურთიერთობით.

— როგორც ცნობილია, თანამედროვე ტექნიკური საშუალებების, თვალსაჩინოების გამოყენების გარეშე შეუძლებელია პრაქტიკულად გადაწყდეს საგნის მომავალი კარგი სპეციალისტის მომზადების პრობლემა.

— ამ საკითხზე უკვე არსებობს უნივერსიტეტის რექტორის, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის, პროფესორ ნ. ამაღლობელის სათანადო მითითება და იმედი გვაქვს პედაგოგური კათედრების მომზადების ახალი კომპლექსური ღონისძიებების შემუშავებასთან ერთად ეს პრობლემაც საბოლოოდ გადაწყდება. არის სხვა ე. წ. ლოკალური ხასიათის პრობლემებიც, რომლებიც ფაკულტეტის დეკანატის კომპეტენციაში შედის. მისთვის მინიჭებული დამოუკიდებელი მოქმედების უფლების გამოყენებით, ვფიქრობთ, ისინიც უმტკივნეულოდ მოგვარდება.

— ახალ-ახალ წარმატებებს ვუსურვებთ თქვენს კათედრას და სასწავლო კაბინეტს.

საუბარში მუდმივმოქმედი სემინარის სხდომათა დარბაზში; მოხსენებას „კითხულობს თბილისის I საშუალო სკოლის მასწავლებელი ბ. ფუთურიძე.

ბ. სანაიას ფოტო.

სასწავლებლის ჯანსაღი მაჯისცემა

...სიკეთე იმარჯვებს — მოხუცებმაც ირწმუნეს ეს უჩვეულო ჰუმანურობა და „დათანხმდნენ“ თანაგრძნობაზე...

თუმცა, ერთ-ერთი მათგანი, კლუბს დაარსებას რომ ულოცავს თავის წერილში, მაინც მრავალმნიშვნელოვნად კითხულობს: „ჩემთვის ძალიან საინტერესოა, ვის და რას ემსახურება კლუბი „სიკეთე“?

გოგონებს კი ფიცი აქვთ დადებული, გულწრფელი და წმინდა: „ვფიცავ... ვიყო მათდამი მოკრძალებული და დაუზარელი, ვეცადო ჩემმა გულისხმიერებამ შეუმსუბუქოს დარდი და ფრთები შეასხას მათ გულწრფელ სიხარულს... არ დავიშუროთ ნიჭი და ენერგია, შევუმსუბუქოთ სიბერე... მიყურადებულნი ვიქნებით მათ მაჯისცემას...“

აი, ისინიც: გველესიანი ირმა, გუშარაშვილი ანა, წიქვაძე გულნაზი, კოტორაშვილი მაგული, არზიანი ნანი, კოპაძე ვერა, თორდაშვილი ნონა... რიგრიგობით შემოდიან კომკავშირის კომიტეტის მდივნის კაბინეტში. გატაცებით საუბრობენ „თავიანთ“ მოხუცებზე, რომლებიც ახლა „სიკეთის“ იმედით რეკავენ სასწავლებელში, მაღლობის ბარათებს გზავნიან.

მაინც რას უკეთებთ მოხუცებს?

— ვეკითხები გოგონებს.

— ყველაფერს, რასაც დაგვავალებენ — ვეგზავნებით მაღაზიაში პროდუქტებზე, მოგვაქვს წამალი, ვულაგებთ და ვუსუფთავებთ სახლს, ვესაუბრებით, ვახალისებთ...

— ერთმა მათგანმა ისიც კი გვთხოვა სოფელში წამიყვანეთ, კიდევ ერთხელ მაჩვენეთ იქაურობა და ისევ ჩამომიყვანეთო... ჩვენ ვცდილობთ, ეს თხოვნაც შევუსრულოთ...

ახალგაზრდები ხალისიანად, ერთსულოვნად მოქმედებენ, მათ მრავალი მხარდაჭერა ჰპოვეს, რესპუბლიკის წითელი ჯვრის საზოგადოებამ კი მეტად ეფექტური ნებაყოფლობითი დახმარებაც აღუთქვა.

...რამდენიმე თვეა, რაც ი. გოგებაშვილის სახელობის პედაგოგიური სასწავლებლის გოგონები ნუგეშად მოევლინნენ დედაქალაქის კალინინის რაიონის მარტოხელა მოხუცებს, ინვალიდებს... რამდენიმე თვეა, რაც „სიკეთე“ არსებობს. ამ კლუბმა მთელ სასწავლებელში დიდი „მითქმა-მოთქმა“ გამოიწვია, ყველას გულში თანაგრძნობა ჰპოვა. ინიციატივა კი კომკავშირის კალინინის რაიკომის

დავიწყებით განსჯას, თუ რა იწვევს იმ ეჭვს და უნდობლობას ადამიანებს რომ ჩაჰპუდებით სულში: ეს ჩვენი საუკუნის სენია, შესაძლოა — კანონზომიერიც, მაგრამ ეს იმას მაინც არ ნიშნავს, რომ გვათავისუფლებს სინდისისაგან, მოვალეობისაგან. პირიქით, ჩვენს მოდუნებულ ყოფაზე მეტყველებს...

მეტეორივით გაიელვა ამ წამოწყებამ, მართლა იმედის მომცემმა საქმემ — ადამიანის გადასარჩენად, ჩვენი სულის განსწმენდად.

...სიკეთე იმარჯვებს — მოხუცებმაც ირწმუნეს ეს უჩვეულო ჰუმანურობა და „დათანხმდნენ“ თანაგრძნობაზე...

თუმცა, ერთ-ერთი მათგანი, კლუბს დაარსებას რომ ულოცავს თავის წერილში, მაინც მრავალმნიშვნელოვნად კითხულობს: „ჩემთვის ძალიან საინტერესოა, ვის და რას ემსახურება კლუბი „სიკეთე“?

გოგონებს კი ფიცი აქვთ დადებული, გულწრფელი და წმინდა: „ვფიცავ... ვიყო მათდამი მოკრძალებული და დაუზარელი, ვეცადო ჩემმა გულისხმიერებამ შეუმსუბუქოს დარდი და ფრთები შეასხას მათ გულწრფელ სიხარულს... არ დავიშუროთ ნიჭი და ენერგია, შევუმსუბუქოთ სიბერე... მიყურადებულნი ვიქნებით მათ მაჯისცემას...“

აი, ისინიც: გველესიანი ირმა, გუშარაშვილი ანა, წიქვაძე გულნაზი, კოტორაშვილი მაგული, არზიანი ნანი, კოპაძე ვერა, თორდაშვილი ნონა... რიგრიგობით შემოდიან კომკავშირის კომიტეტის მდივნის კაბინეტში. გატაცებით საუბრობენ „თავიანთ“ მოხუცებზე, რომლებიც ახლა „სიკეთის“ იმედით რეკავენ სასწავლებელში, მაღლობის ბარათებს გზავნიან.

მაინც რას უკეთებთ მოხუცებს?

— ვეკითხები გოგონებს.

— ყველაფერს, რასაც დაგვავალებენ — ვეგზავნებით მაღაზიაში პროდუქტებზე, მოგვაქვს წამალი, ვულაგებთ და ვუსუფთავებთ სახლს, ვესაუბრებით, ვახალისებთ...

— ერთმა მათგანმა ისიც კი გვთხოვა სოფელში წამიყვანეთ, კიდევ ერთხელ მაჩვენეთ იქაურობა და ისევ ჩამომიყვანეთო... ჩვენ ვცდილობთ, ეს თხოვნაც შევუსრულოთ...

ახალგაზრდები ხალისიანად, ერთსულოვნად მოქმედებენ, მათ მრავალი მხარდაჭერა ჰპოვეს, რესპუბლიკის წითელი ჯვრის საზოგადოებამ კი მეტად ეფექტური ნებაყოფლობითი დახმარებაც აღუთქვა.

ამიდ რესპუბლიკის ეკოლოგიური, დემოგრაფიულ, ძეგლთა დაცვის, ბუნების დაცვის, თაობათა მორალური აღზრდის საშვილიშვილო საქმეებშიც.

ასეთ საზოგადოებრივ ორგანიზაციაზე ჩვენი დიდი ოცნების ახდენა შესაძლებელი გახდა მხოლოდ გარდაქმნის მეობებით. რუსთაველის საზოგადოება აქტიურ მონაწილეობას მიიღებს ამ საშვილიშვილო წამოწყებაში. ჩვენ ისევ მივმართავთ ჩვენს დიდებულ წინაპარს, რომლისთვისაც ქართველ ერს ყოველთვის მიუმართავს თავისი ისტორიის რთულ პერიოდებში, ის კი თავისი უკვდავი ქმნილებით უკვე რვა საუკუნეზე მეტია ყოველთვის ბოროტებასთან ბრძოლისა და სიკეთის ზეიმს, ჰუმანიზმის, კაცთმოყვარეობისა და ხალხთა ძმობის იდეებს ქადაგებდა და ქადაგებს. საქართველო მუდამ ადგა და კვლავაც მტკიცედ ივლის დიდი რუსთაველის ნაჩვენები გზით.

აღინიშნა, რომ დღეს უკვე არსებობს რუსთაველის საზოგადოების ორმოცამდე განყოფილება. მაგ. ეს ციფრი გასაკვირველია. პრაქტიკულად რესპუბლიკაში არ არის ადამიანი, ორგანიზაცია, საწარმო, რომელსაც არ უნდოდეთ გახდნენ საზოგადოების წევრები, ჭალაჭებსა და სოფლებში აპირებენ შექმნან ადგილობრივი განყოფილებები.

სხდომაზე განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო რუსთველოლოგიური კვლევის ცენტრის, რუსთაველის მუზეუმის შექმნას, ეკოლოგიის, საგამომცემლო საქმის ორგანიზაციის პრობლემებს. ითქვა, რომ თბილისის უნივერსიტეტის სტუდენტებმა შექმნეს ეკოლოგიის საკითხთა სექცია, რომელშიც შეუდიდნენ უმაღლესი სასწავლებლებისა და სამეცნიერო დაწესებულებების მეცნიერები და სპეციალისტები, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში შეიქმნა ახალგაზრდული ასოციაცია. ახალგაზრდებს თავიანთ ამოცანად მიაჩნიათ ამაღლონ ახალგაზრდობის სოციალურ-კულტურული დონე. პირადი მაგალითით, ამბობს ამ ასოციაციის პრეზიდენტი, ფილოსოფიის ფაკულტეტის სტუდენტი ი. კაკაბაძე, ასოციაციის წევრებმა დანარჩენ ახალგაზრდობას უნდა გაუღვიძონ ინტერესი საზოგადოებრივი ცხოვრებისადმი, სოციალური პრობლემების გადაჭრისადმი. ასოციაცია რუსთაველის საზოგადოებასთან მჭიდრო თანამშრომლობით იმუშავებს. სხდომაზე ითქვა, რომ ქართული ეკლესია, მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმი და რუსთაველის საზოგადოება ყველაფერს იღონებენ იმისათვის, რომ ქართულ ეკლესიას დაუბრუნდეს იერუსალიმის ჯვრის მონასტერი.

რუსთაველის საზოგადოებასთან შეიქმნა ქართული ენისა და ქართველოლოგიის, ისტორიისა და რელიგიის, ხელოვნებისა და ძეგლთა დაცვის, ეკოლოგიისა და დემოგრაფიის, განათლებისა და ახალგაზრდულ პრობლემათა, სა-

ზანსწრაფული გახდა მათი მუ-
აობა, მთელი სასწავლო პროცესი.
— კონკრეტულად, რა შეიც-
ალა? — ვეკითხები ქალბატონ
ყმარს...

— მოგეხსენებათ, პედაგოგი-
ა დიდი და რთული მეცნიერე-
აა, ვინც მას ემსახურება, მარ-
ო „ღვთით მომადლებული ნი-
ი“ არ ეყოფა, აუცილებელია
ისტემატური მუშაობა საკუთარ
ავზე, რომ ხიხჯი არ შეეროს
ს პიროვნულ „მე“-ს, საორ-
ოფო არ იყოს მისი პოზიცია —
თასობით სულს რომ უბიძგებს
ნათლისაკენ, სიკეთისაკენ... ამ
ემთხვევაში დიდ დახმარებას
ეიწევს მეთოდური ლიტერატუ-

ლობაში შეიყვანთ. ეს უმაღლეს სასწავლებლებში უკვე მტკიცედ დამკვიდრებული თვითმმართველობის დიდი გამოხატულებაა...

— ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, თქვენი სასწავლებლის ავტორიტეტზე მეტყველებს თქვენივე ალბრდილთა კეთილსინდისიერი და ღირსეული საბ... საბოლოო სახე... მე მაქვს ერთი უტყუარი საბუთი,.. თბილისის 157-ე ბაგა-ბაღში, 3-4 წლიანთა ჯგუფში, მუშაობს ახალგაზრდა მასწავლებელი მარიამ ბიწკინაშვილი. გულწრფელად გაოცებული ვარ მისი ნიჭით — მთლიანად ჩასწვდეს ბავშვის სულიერ სამყაროს, თითოეულ მათგანთან და-

თვალეს ისწორებს... თითქოს ყველაფერი განათდა!..

***